

In het belang van het kind

*Onderzoek naar de doorverwijzingssystematiek van
leerlingen van het samenwerkingsverband
WSNS Bergen Gennep Mook*

Bijlagen

Ilona Schouwenaars
Jos Frietman

Nijmegen, 8 september 2011

© 2011 Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt, Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt te Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photo print, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoud

Bijlage 1 – Vijf probleemgebieden	5
Bijlage 2 – Percentages van de problemen op de verschillende probleemgebieden	7
Bijlage 3 – Kenmerken typologie	9
Bijlage 4 – Kenmerken type IA	13
Bijlage 5 – Kenmerken type IB	16
Bijlage 6 – Kenmerken type II	19
Bijlage 7 – Kenmerken Type III	21
Bijlage 8 – Gespreksverslagen van de diepte- interviews	23

Bijlage 1 – Vijf probleemgebieden

Gedragsproblemen

- agressief / boos / driftbuien
- druk / niet luisteren
- grenzeloos
- moeite met inschatten, begrijpen sociale situatie / weinig inlevingsvermogen / maakt moeilijk contact
- veel conflicten
- angstig
- stil / eenzaam / verlegen / teruggetrokken / introvert
- fixaties / fascinaties / kan moeilijk tegen veranderingen
- onzeker / negatief zelfbeeld
- wordt gepest
- onvoldoende weerbaar
- onvoldoende zelfreflectie
- clownesk gedrag
- zelfbepalend gedrag
- andere specifieke gedragsproblemen

Problemen in werkhouding

- motivatieproblemen / weinig kritisch concentratieproblemen
- nooit op tijd werk af (tempo)
- weinig doorzettingsvermogen
- onzelfstandig
- werkt slordig / onnauwkeurig
- onzeker / faalangst
- stelt weinig, geen vragen / afwachtend
- behoefte aan herhaling / kleine stappen / structuur
- moeite met plannen / impulsief
- korte spanningsboog
- andere specifieke problemen in de werkhouding

Problemen met betrekking tot niveau

- problemen cognitieve mogelijkheden
- problemen leervoorwaarden
- problemen taal
- leerachterstand technisch lezen
- leerachterstand begrijpend lezen
- leerachterstand spelling
- leerachterstand rekenen

Persoonlijke problemen

Problemen in lichamelijke situatie

- chronische ziekte (bijv. astma, diabetes, etc.)
- beperking op gebied van zicht (bijv. (gedeeltelijk) blind)
- beperking op gebied van gehoor (bijv. (gedeeltelijk) doof)
- beperking op gebied van beweging / fysieke ontwikkeling (bijv. verlamming, spasmes, in rolstoel)
- problemen met grove motoriek
- problemen met fijne motoriek
- psychosomatische klachten
- problemen rond de zwangerschap / bij de geboorte en/of als klein kind
- problemen met zindelijkheid
- slaapproblemen
- allergie
- last van buikpijn en/of hoofdpijn
- andere lichamelijke problemen

Problemen in thuissituatie / gezinssituatie

- gescheiden ouders
- ziekte / handicap ouder(s)
- gestorven ouder(s)
- agressieve ouder(s)
- ouder(s) / familie met (psychiatrische) problemen
- ouders(s) overbelast vanwege zorg aan kind
- andere specifieke problemen in de thuissituatie

Problemen op school

- problemen leraar
- vertrouwen van de leraar in eigen kunnen om ondersteuning te bieden
- problemen in groep
- problemen in school
- perceptie van het team over de expertise van de eigen basisschool

Bijlage 2 – Percentages van de problemen op de verschillende probleemgebieden

Onderstaand staan de percentages van de problemen op de vijf verschillende probleemgebieden voor het totale aantal leerlingen en de leerlingen die verwezen zijn door scholen uit het samenwerkingsverband

Tabel 1 – Gedragsproblemen

	Alle leerlingen	Leerlingen van scholen uit WSNS
Geen gedragsproblemen	5%	3%
Enkelvoudige gedragsproblemen	18%	18%
Meervoudige gedragsproblemen	77%	79%
Totaal (=100%)	171	127

Tabel 2 – Persoonlijke problemen

	Alle leerlingen	Leerlingen van scholen uit WSNS
Geen persoonlijke problemen	6%	9%
Enkelvoudige persoonlijke problemen	11%	13%
Meervoudige persoonlijke problemen	83%	78%
Totaal (=100%)	171	127

Tabel 3 – Problemen in de werkhouding

	Alle leerlingen	Leerlingen van scholen uit WSNS
Geen werkhoudingproblemen	3%	1%
Enkelvoudige werkhoudingproblemen	12%	7%
Meervoudige werkhoudingproblemen	85%	92%
Totaal (=100%)	171	127

Tabel 4 – Problemen met betrekking tot het niveau

	Alle leerlingen	Leerlingen van scholen uit WSNS
Geen niveauproblemen	1%	1%
Enkelvoudige niveauproblemen	4%	2%
Meervoudige niveauproblemen	95%	97%
Totaal (=100%)	171	127

Tabel 5 – Problemen op school

	Alle leerlingen	Leerlingen van scholen uit WSNS
Geen schoolproblemen	38%	29%
Enkelvoudige schoolproblemen	39%	43%
Meervoudige schoolproblemen	23%	28%
Totaal (=100%)	171	127

Bijlage 3 – Kenmerken typologie

Onderstaand zijn de tabellen opgenomen van twaalf variabelen waarop de verschillende typen vergeleken zijn.

Tabel 1 - Geslacht

	Type IA	Type IB	Type II	Type III	Totaal
Jongen	68%	44%	80%	53%	63%
Meisje	32%	56%	20%	47%	37%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
	(N=85)	(N=18)	(N=5)	(N=19)	(N=127)

Tabel 2 – Doubleren

	Type IA	Type IB	Type II	Type III	Totaal
Ja	70%	67%	80%	69%	69%
Nee	29%	28%	20%	31%	29%
Niet gemeld	1%	5%	0%	0%	2%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
	(N=85)	(N=18)	(N=5)	(N=19)	(N=127)

Tabel 3 – Bijzonderheden in de schoolloopbaan

	Type IA	Type IB	Type II	Type III	Totaal
Ja	7%	11%	40%	21%	11%
Nee	2%	0%	0%	0%	2%
Niet gemeld	91%	89%	60%	79%	87%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
	(N=85)	(N=18)	(N=5)	(N=19)	(N=127)

Tabel 4 – Problemen in de lichamelijke situatie

	Type IA	Type IB	Type II	Type III	Totaal
Ja	79%	67%	100%	63%	76%
Nee	0%	0%	0%	0%	0%
Niet gemeld	21%	33%	0%	37%	24%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
	(N=85)	(N=18)	(N=5)	(N=19)	(N=127)

Tabel 5 – Gedragsproblemen

	Type IA	Type IB	Type II	Type III	Totaal
Ja	100%	100%	100%	84%	98%
Nee	0%	0%	0%	0%	0%
Niet gemeld	0%	0%	0%	16%	2%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
	(N=85)	(N=18)	(N=5)	(N=19)	(N=127)

Tabel 6 – Problemen in de werkhouding

	Type IA	Type IB	Type II	Type III	Totaal
Ja	94%	94%	100%	95%	99%
Nee	5%	6%	0%	0%	0%
Niet gemeld	1%	0%	0%	5%	1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
	(N=85)	(N=18)	(N=5)	(N=19)	(N=127)

Tabel 7 – Problemen in de leervoorwaarden

	Type IA	Type IB	Type II	Type III	Totaal
Ja	42%	50%	0%	37%	41%
Nee	0%	0%	0%	0%	0%
Niet gemeld	58%	50%	100%	63%	59%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
	(N=85)	(N=18)	(N=5)	(N=19)	(N=127)

Tabel 8 – Problemen met taal

	Type IA	Type IB	Type II	Type III	Totaal
Ja	80%	78%	40%	74%	77%
Nee	5%	5%	20%	0%	5%
Niet gemeld	15%	17%	40%	26%	18%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
	(N=85)	(N=18)	(N=5)	(N=19)	(N=127)

Tabel 9 – Problemen leraar

	Type IA	Type IB	Type II	Type III	Totaal
Ja	26%	17%	40%	26%	25%
Nee	0%	0%	0%	0%	0%
Niet gemeld	74%	83%	60%	74%	75%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
	(N=85)	(N=18)	(N=5)	(N=19)	(N=127)

Tabel 10 – Problemen groep

	Type IA	Type IB	Type II	Type III	Totaal
Ja	52%	39%	20%	37%	47%
Nee	0%	0%	0%	0%	0%
Niet gemeld	48%	61%	80%	63%	53%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
	(N=85)	(N=18)	(N=5)	(N=19)	(N=127)

Tabel 11 – Problemen school

	Type IA	Type IB	Type II	Type III	Totaal
Ja	27%	33%	40%	26%	28%
Nee	0%	0%	0%	0%	0%
Niet gemeld	73%	67%	60%	74%	72%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
	(N=85)	(N=18)	(N=5)	(N=19)	(N=127)

Tabel 12 – Problemen in de thuissituatie / gezinssituatie

	Type IA	Type IB	Type II	Type III	Totaal
Ja	87%	72%	100%	68%	83%
Nee	0%	0%	0%	0%	0%
Niet gemeld	13%	28%	0%	32%	17%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
	(N=85)	(N=18)	(N=5)	(N=19)	(N=127)

Bijlage 4 – Kenmerken type IA

Onderstaand zijn de tabellen opgenomen waarbij bij twee of meer leerlingen het probleem, de instantie, de ondersteuning of de leerachterstand genoemd is.

Tabel 1 – Betrokken instanties (N=85)

Betrokken instantie	Percentage van voorkomen
BCO	74%
Andere betrokken instantie	26%
GGZ	25%
Jeugdzorg	9%
Ambulante begeleiding	9%
Psycholoog / psychiater	5%
Audiologisch centrum	2%
(school)maatschappelijk werk	2%
(school)arts	2%
Medisch specialist	2%

Tabel 2 – Al ondernomen voorafgaand aan de verwijzing (N=85)

Al ondernomen	Percentage van voorkomen
Extra hulp in de klas	74%
Andere specifieke extra ondersteuning	67%
Handelingsplan	53%
Begeleiding van externe deskundige / ambulante begeleiding	33%
Remedial teaching	32%
Eigen leerlijn	14%

Tabel 3 – Problemen in de lichamelijke situatie (N=85)

Problemen in de lichamelijke situatie	Percentage van voorkomen
Problemen fijne motoriek	45%
Andere specifieke lichamelijke klachten	32%
Problemen grove motoriek	18%
Problemen rond de zwangerschap / bij de geboorte en, of als klein kind	13%
Problemen met zindelijkheid	11%
Chronische ziekte	11%
Psychosomatische klachten	9%
Slaapproblemen	8%
Beperking op gebied van gehoor	7%
Allergie	6%
Last van buikpijn / hoofdpijn	6%
Beperking op gebied van zicht	4%

Tabel 4 – Gedragsproblemen (N=85)

Gedragsproblemen	Percentage van voorkomen
Andere specifieke gedragsproblemen	87%
Moeite met inschatten, begrijpen sociale situaties / weinig inlevingsvermogen / maakt moeilijk contact	41%
Stil / eenzaam / teruggetrokken / verlegen / introvert	33%
Onzeker / negatief zelfbeeld	28%
Agressief / boos / driftbuien	25%
Veel conflicten	21%
Fixaties / fascinaties / kan moeilijk tegen veranderingen	19%
Onvoldoende zelfreflectie	15%
Druk / niet luisteren	14%
Angstig	12%
Wordt gepest	12%
Onvoldoende weerbaar	12%
Zelfbepalend gedrag	8%
Clownesk gedrag	5%
Grenzeloos	5%

Tabel 5 – Problemen in de werkhouding (N=85)

Problemen in de werkhouding	Percentage van voorkomen
Concentratieproblemen	78%
Andere specifieke problemen in de werkhouding	64%
Onzeker / faalangst	51%
Nooit op tijd werk af (tempo)	46%
Onzelfstandig	35%
Behoeft aan herhaling / kleine stappen / structuur	32%
Weinig doorzettingsvermogen	31%
Motivatieproblemen / weinig kritisch	28%
Moeite met plannen / impulsief	24%
Werkt slordig / onnauwkeurig	18%
Stelt weinig, geen vragen / afwachtend	15%
Korte spanningsboog	13%

Tabel 6 – Problemen met taal (N=85)

Problemen met taal	Percentage van voorkomen
Andere specifieke taalproblemen	49%
Beperkte woordenschat / zinsopbouw	29%
Kan zich niet goed uiten / moeilijk verstaanbaar	25%
Verkeerd woordgebruik / grammatica	14%
Vertraagde spraak- en taalontwikkeling	7%
Moeite met de Nederlandse taal	2%

Tabel 7 – Leerachterstanden (N=85)

Leerachterstanden	Percentage van voorkomen
Rekenen	85%
Spelling	73%
Technische lezen	70%
Begrijpend lezen	44%

Tabel 8 – Problemen in de thuissituatie / gezinssituatie (N=85)

Problemen in de thuissituatie / gezinssituatie	Percentage van voorkomen
Andere specifieke problemen in de thuissituatie / gezinssituatie	71%
Gescheiden ouders	32%
Ouder(s) / familie met (psychiatrische) problemen	27%
Ouder(s) overbelast vanwege zorg aan kind	7%
Agressieve ouder(s)	4%

Bijlage 5 – Kenmerken type IB

Onderstaand zijn de tabellen opgenomen waarbij bij twee of meer leerlingen het probleem, de instantie, de ondersteuning of de leerachterstand genoemd is.

Tabel 1 – Betrokken instanties (N=18)

Betrokken instantie	Percentage van voorkomen
BCO	67%
Andere betrokken instantie	33%

Tabel 2 – Al ondernomen voorafgaand aan de verwijzing (N=18)

Al ondernomen	Percentage van voorkomen
Handelingsplan	61%
Extra hulp in de klas	61%
Andere specifieke extra ondersteuning	56%
Begeleiding van externe deskundige / ambulante begeleiding	50%
Remedial teaching	50%

Tabel 3 – Problemen in de lichamelijke situatie (N=18)

Problemen in de lichamelijke situatie	Percentage van voorkomen
Problemen fijne motoriek	39%
Andere specifieke lichamelijke klachten	22%
Beperking op gebied van gehoor	17%
Chronische ziekte	11%
Allergie	11%
Problemen grove motoriek	11%

Tabel 4 – Gedragsproblemen (N=18)

Gedragsproblemen	Percentage van voorkomen
Andere specifieke gedragsproblemen	44%
Moeite met inschatten, begrijpen sociale situaties / weinig inlevingsvermogen / maakt moeilijk contact	33%
Stil / eenzaam / teruggetrokken / verlegen / introvert	12%
Onzeker / negatief zelfbeeld	11%

Tabel 5 – Problemen in de werkhouding (N=18)

Problemen in de werkhouding	Percentage van voorkomen
Concentratieproblemen	67%
Andere specifieke problemen in de werkhouding	50%
Motivatieproblemen, weinig kritisch	50%
Onzeker / faalangst	50%
Nooit op tijd werk af (tempo)	39%
Moeite met plannen / impulsief	39%
Onzelfstandig	33%
Weinig doorzettingsvermogen	28%
Behoeft aan herhaling / kleine stappen / structuur	28%

Tabel 6 – Problemen met taal (N=18)

Problemen met taal	Percentage van voorkomen
Andere specifieke taalproblemen	50%
Beperkte woordenschat / zinsopbouw	33%
Kan zich niet goed uiten / moeilijk verstaanbaar	28%
Verkeerd woordgebruik / grammatica	27%

Tabel 7 – Leerachterstanden (N=18)

Leerachterstanden	Percentage van voorkomen
Rekenen	83%
Spelling	56%
Technische lezen	50%
Begrijpend lezen	22%

Tabel 8 – Problemen in de thuissituatie / gezinssituatie (N=23)

Problemen in de thuissituatie / gezinssituatie	Percentage van voorkomen
Andere specifieke problemen in de thuissituatie / gezinssituatie	72%

Bijlage 6 – Kenmerken type II

Onderstaand zijn de tabellen opgenomen waarbij bij twee of meer leerlingen het probleem, de instantie, de ondersteuning of de leerachterstand genoemd is.

Tabel 1 – Betrokken instanties (N=5)

Betrokken instantie	Percentage van voorkomen
BCO	80%

Tabel 2 – Al ondernomen voorafgaand aan de verwijzing (N=5)

Al ondernomen	Percentage van voorkomen
Begeleiding van externe deskundige / ambulante begeleiding	60%
Andere specifieke extra ondersteuning	60%
Handelingsplan	40%
Remedial teaching	40%
Extra hulp in de klas	40%

Tabel 3 – Problemen in de lichamelijke situatie (N=5)

Problemen in de lichamelijke situatie	Percentage van voorkomen
Problemen fijne motoriek	60%
Chronische ziekte	40%
Problemen grove motoriek	40%

Tabel 4 – Gedragsproblemen (N=5)

Gedragsproblemen	Percentage van voorkomen
Andere specifieke gedragsproblemen	60%
Stil / eenzaam / teruggetrokken / verlegen / introvert	40%

Tabel 5 – Problemen in de werkhouding (N=5)

Problemen in de werkhouding	Percentage van voorkomen
Nooit op tijd werk af (tempo)	40%
Onzeker / faalangst	40%

Tabel 6 – Leerachterstanden (N=5)

Leerachterstanden	Percentage van voorkomen
Technische lezen	40%
Spelling	40%
Rekenen	40%

Tabel 7 – Problemen in de thuissituatie / gezinssituatie (N=5)

Problemen in de thuissituatie / gezinssituatie	Percentage van voorkomen
Andere specifieke problemen in de thuissituatie / gezinssituatie	80%

Bijlage 7 – Kenmerken Type III

Onderstaand zijn de tabellen opgenomen waarbij bij twee of meer leerlingen het probleem, de instantie, de ondersteuning of de leerachterstand genoemd is.

Tabel 1 – Betrokken instanties (N=19)

Betrokken instantie	Percentage van voorkomen
BCO	90%
Andere betrokken instantie	26%
Psycholoog / Psychiater	11%
GGZ	11%

Tabel 2 – Al ondernomen voorafgaand aan de verwijzing (N=19)

Al ondernomen	Percentage van voorkomen
Handelingsplan	68%
Extra hulp in de klas	58%
Begeleiding van externe deskundige / ambulante begeleiding	42%
Andere specifieke extra ondersteuning	37%
Eigen leerlijn	21%

Tabel 3 – Problemen in de lichamelijke situatie (N=19)

Problemen in de lichamelijke situatie	Percentage van voorkomen
Andere specifieke lichamelijk klachten	37%
Problemen fijne motoriek	21%
Problemen grove motoriek	16%
Psychosomatische klachten	16%
Beperkingen op het gebied van gehoor	11%

Tabel 4 – Gedragsproblemen (N=19)

Gedragsproblemen	Percentage van voorkomen
Andere specifieke gedragsproblemen	63%
Moeite met inschatten, begrijpen sociale situaties / weinig inlevingsvermogen / maakt moeilijk contact	32%
Onzeker / negatief zelfbeeld	26%
Druk / niet luisteren	16%
Wordt gepest	11%
Onvoldoende weerbaar	11%
Onvoldoende zelfreflectie	11%
Veel conflicten	11%
Stil / eenzaam / teruggetrokken / verlegen / introvert	11%
Fixaties / fascinaties / kan moeilijk tegen veranderingen	11%

Tabel 5 – Problemen in de werkhouding (N=19)

Problemen in de werkhouding	Percentage van voorkomen
Andere specifieke problemen in de werkhouding	63%
Concentratieproblemen	53%
Onzeker / faalangst	42%
Behoeft aan herhaling / kleine stappen / structuur	26%
Nooit op tijd werk af (tempo)	21%
Werkt slordig, onnauwkeurig	16%
Stelt weinig, geen vragen / afwachtend	16%
Moeite met plannen / impulsief	16%
Korte spanningsboog	16%
Weinig doorzettingsvermogen	16%
Onzelfstandig	16%
Motivatieproblemen / weinig kritisch	11%

Tabel 6 – Problemen met taal (N=6)

Problemen met taal	Percentage van voorkomen
Andere specifieke taalproblemen	42%
Beperkte woordenschat / zinsopbouw	32%
Kan zich niet goed uiten / moeilijk verstaanbaar	26%
Verkeerd woordgebruik / grammatica	21%

Tabel 7 – Leerachterstanden (N=6)

Leerachterstanden	Percentage van voorkomen
Rekenen	74%
Spelling	53%
Technische lezen	53%
Begrijpend lezen	16%

Tabel 8 – Problemen in de thuissituatie / gezinssituatie (N=6)

Problemen in de thuissituatie / gezinssituatie	Percentage van voorkomen
Andere specifieke problemen in de thuissituatie / gezinssituatie	63%
Ouder(s) / familie met (psychiatrische) problemen	21%
Gescheiden ouders	16%
Ouder(s) overbelast vanwege zorg aan kind	11%

Bijlage 8 – Gespreksverslagen van de diepte- interviews

Gespreksverslag leerling 35

KBA, 15-6-2011

Leerling van: St. Jozefschool

Verwezen in: 2009 / 2010

Type: IA

Tijdens het interview is er eerst ingegaan op de kenmerken van leerling om te achterhalen of het beeld uit het dossier overeenkomt met het beeld dat de school heeft van de leerling, vervolgens is er ingegaan op de manier waarop de verwijzing is verlopen en beleidsmogelijkheden om beter met dit type leerling om te kunnen gaan.

Leerling

De korte omschrijving klopt met het beeld dat de school heeft van de leerling. Hij had op alle gebieden problemen. Het kind had spraak- en taalproblemen, cognitieve problemen en gedragsproblemen. In het gedrag vertoonde hij oppositioneel en claimend gedrag. De leerling heeft nabijheid van de leerkracht nodig voor zijn eigen gevoel van veiligheid. Of het oppositio- neel gedrag een op zichzelf staand probleem is of het gevolg van zijn andere problemen is niet duidelijk. Daarnaast is de zwakke motoriek kenmerkend voor deze leerling.

In het begin zocht de leerkracht vooral toenadering tot de leerling, ze nam hem vaak mee zodat er geen gekke dingen gebeurden als ze er niet is. Maar op het moment dat hij een beetje ge- wend was en wist hoe het gaat op school, volgde hij de juf overal om een gevoel van zekerheid en veiligheid vast te houden. Hij had dit nodig, vooral in groepssituaties.

Verwijzing

Vanuit de peuterspeelzaal wordt het advies gegeven om deze leerling niet naar het regulier basisonderwijs te laten gaan. De ouders gaan tegen dit advies in, ze willen graag kijken of het misschien toch lukt en ze willen liever dat het kind nabij onderwijs kan volgen. Het idee was dat er op de basisschool meer structuur is dan op een peuterspeelzaal en dat het niveau van de leerkracht anders is dan het niveau van een leidster op de peuterspeelzaal. De combinatie van deze twee zaken maakt dat de ouders hun kind een kans willen geven op het regulier onder- wijs. De ouders en de peuterspeelzaal hebben de school goed geïnformeerd over wat er aan de hand is met de leerling. Op school is iedereen welkom en school staat er voor open om het met de leerling te proberen, op het moment dat het niet lukt, gaan ze met de ouders in gesprek. De ouders zijn in het gehele proces open en coöperatief geweest. Maar toch blijft het, over het algemeen, een tegenslag voor ouders als hun kind op het SBO geplaatst wordt. Achteraf zegt zowel vader als moeder dat het kind tegen beter weten in op de reguliere basisschool is ge- plaatst.

Vanaf februari, toen de leerling lang genoeg op school zat om gewend te zijn, is er gestart met extra hulp in de vorm van handelingsplannen. Al snel volgt er handelingsverlegenheid bij de

leerkrachten. De leerling vraagt voortdurend aandacht terwijl de andere kinderen in de klas natuurlijk ook aandacht nodig hebben. Daarbij komt dat er meerdere kinderen extra aandacht nodig hebben. Hierdoor krijgt de leerling aandacht tekort om zijn gevoel van veiligheid vast te kunnen houden. Er zaten meerdere drukke kinderen in de groep die verkeerd reageerden op deze leerling. De leerling is ook al snel besproken in consultaties met BCO. Voordat er een bespreking plaatsvond, is er al een observatie geweest door iemand van BCO. De conclusie die hieruit direct naar voren kwam is dat deze leerling niet thuishoort in het regulier basisonderwijs. Het is al snel helder dat het kind geplaatst gaat worden op het SBO en tussen dit moment en het moment van de daadwerkelijke plaatsing zit een periode waarin de school op een goede manier met het kind moet omgaan. Tijdens de observatie is er door BCO gezien dat de leerkrachten goed met de leerling omgaan en dit kan voortgezet worden. BCO geeft de leerkrachten wel begeleiding zodat er dingen worden gedaan die de leerling goed doen.

Er is sprake geweest van de vraag of de leerling naar het SBO of SO verwezen zou worden. De verwijzing zou ook een taalverwijzing kunnen worden. Onderzoek heeft echter laten zien dat er meer problemen spelen dan alleen taal- en spraakproblemen. Er is ook sprake van kenmerken van een stoornis in het autistische spectrum en ADHD- kenmerken (of die door interne of externe factoren worden veroorzaakt is onbekend). De intelligentie van het kind is moeilijk te meten, maar vaststaat dat hij over beperkte cognitieve mogelijkheden beschikt. Qua taal- spraakproblemen zou het voor het kind beter zijn als hij naar het SO was gegaan, maar voor de andere problemen die er speelden is De Piramide beter. Daarbij komt dat het SO in Nijmegen is en dit is nog verder dan Gennep. Voor ouders is de afstand niet zozeer een probleem maar wat vaak wel als probleem wordt ervaren is het feit dat het kind met het busje mee moet. Ze worden door een onbekend iemand gebracht en de reistijd kan oplopen doordat er meerdere kinderen opgehaald moeten worden. Daarnaast gaan er sterke verhalen rond over wat er zich tijdens een rit afspeelt tussen de kinderen.

De relatie tussen de twee leerkrachten en de leerling was vertrouwd. Beide leerkrachten gingen open met de leerling om, gingen terug naar het niveau van het kind, hadden oog voor zijn complexe problematiek en konden hiermee omgaan. Beiden zijn verschillend maar wel duidelijk, en dat is wat de leerling nodig heeft. Hij heeft mensen nodig om zich veilig te kunnen voelen. Wat dat betreft zijn kinderen met deze problematiek beter af met één leerkracht, mits het klikt tussen het kind en de leerkracht. Eén leerkracht is vertrouwder dan twee verschillende leerkrachten. Een andere leerkracht had echter geen verschil gemaakt. Op school wordt over het algemeen bij de verdeling van de leerlingen / groepen gekeken welke zorgleerlingen beter passen bij welke leerkracht maar eigenlijk is de groep en zijn de omstandigheden meer bepalend.

De relatie tussen de groep en de leerling verliep niet goed. De leerling wordt niet begrepen door de groep en de groep is weinig begripvol naar het kind. Hij gaat vooral mee in het drukke gedrag van sommige anderen en stoot hierdoor regelmatig zijn neus. Een andere leerling hielp hem echter regelmatig met het oplossen van incidenten. Het kind had hierin weinig eigen keuze omdat, de incidenten moesten worden opgelost en zelf kon hij dit niet. Enerzijds was dit ontlastend voor juf, anderzijds kwam de helpende leerling ook vaak naar de juf om te vertellen wat hij had gedaan. Uiteindelijk kwam het er toch vaak op neer dat de juf het probleem moest oplossen.

Het SBO heeft op het gebied van taal- spraakproblemen meer mensen die zich daar mee bezig houden en meer ervaring hierin. Er zijn meer mogelijkheden tot logopedie. Daarnaast zijn de groepen kleiner, zijn ze meer ingericht op extra begeleiding en hebben ze meer handen in de klas. Voor het kind werkt het positief dat hij met gelijkgestemden op school zit, hierdoor vallen

zijn problemen minder op en voelt hij zich minder anders. De leerkrachten op het SBO kunnen daar goed mee omgaan.

De doorslaggevende factor in de verwijzing was de handelingsverlegenheid in de taal- en spraakproblemen en het sterk afhankelijke gedrag. De leerling was te zeer aangewezen om de aanwezigheid, interventies, begeleiding van en door de leerkracht.

Beleidsopties

Om meer kinderen op school te kunnen begeleiden zouden er kleinere klassen moeten zijn, er zou meer expertise naast de klas ingezet moeten kunnen worden (meer en intensiever) en er zouden twee personen op de groep moeten staan. Eén leerkracht en daarnaast minimaal een onderwijsassistent omdat anders de anderen in de groep tekort worden gedaan. Daarnaast zouden de klaslokalen hierop ingericht moeten worden zodat het mogelijk is om kinderen af te schermen. Dit zou dan door de hele school doorgetrokken moeten worden. Maar op het moment dat je de expertise, omstandigheden en lokalen optimaal hebt, is dit nog niet voldoende. De inspectie kijkt namelijk ook naar toetsresultaten.

Het zou erg lastig zijn geweest om deze leerling binnen de school te houden indien bovengaande beschikbaar was geweest. Naast de problemen die het kind heeft, moet je ook kijken naar het zelfbeeld van de leerling, of hij geaccepteerd wordt in de groep en geaccepteerd wordt door de ouders. Op het moment dat de gedragsproblemen onder controle zijn, kunnen er sociaal- emotionele problemen gaan spelen. Dit is een kind wat makkelijk gepakt zou kunnen worden door anderen en daardoor ook niet op zijn plek is op deze school. Er wordt altijd gekeken naar een viertal zaken: wat is goed voor het kind / de groep / de leerkracht en de ouders. Bij deze leerling zou het niet op alle vier de fronten goed zijn geweest om hem op deze school te houden. De verwijzing was onvermijdelijk. Gezien de problematiek van de leerling was een verwijzing de beste optie voor het kind. Op het moment gaat het goed met de leerling op De Piramide. Dit geeft voor de school de bevestiging dat zij er goed aan gedaan hebben de leerling te verwijzen.

Slotopmerking

Deze leerling is ingedeeld in type IA. Dit type leerling heeft op alle drie de hoofdprobleemgebieden (gedragsproblemen / problemen in de werkhouding / problemen met betrekking tot niveau) meerdere problemen.

Uit het gesprek komt naar voren dat deze leerling voornamelijk taal- spraakproblemen en gedragsproblemen heeft. De problemen in de werkhouding komen niet ter sprake, deze komen mogelijk voort uit de andere problemen die het kind heeft.

Gespreksverslag leerling 34

KBA, 9-6-2011

Leerling van: De Brink

Verwezen in: 2010

Type: IA

Tijdens het interview is er eerst ingegaan op de kenmerken van leerling om te achterhalen of het beeld uit het dossier overeenkomt met het beeld dat de school heeft van de leerling, vervolgens is er ingegaan op de manier waarop de verwijzing is verlopen en beleidsmogelijkheden om beter met dit type leerling om te kunnen gaan.

Leerling

De problemen in de werkhouding die in de korte beschrijving van de leerling genoemd worden, kwamen alleen voor op het moment dat de leerling overvraagd werd. Als ze een werkje aan het doen was waar ze goed in was, waren er geen problemen in de werkhouding. Verder staat er vermeld dat er problemen in de leervoorwaarden waren, maar deze waren er na het verlengd kleuterjaar niet meer. Op het moment dat de leerling naar groep 3 ging, waren de leervoorwaarden voldoende om in deze groep te starten. De leerproblemen begonnen in groep 3. Dat het meisje de instructie vergeet kwam voort uit het feit dat ze auditief niet sterk was. En dat de leerling kon drammen klopt, maar dit was alleen in de thuissituatie het geval, op school hadden zij hier geen last van.

Verwijzing

De leerling heeft een verlengd kleuterjaar gedaan omdat haar auditieve vaardigheden nog niet voldoende waren. Door het extra jaar zou zij meer tijd krijgen om de auditieve vaardigheden onder de knie te krijgen. Daarbij speelde dat zij de jongste is in het gezin en over het algemeen qua persoon jong. Na het verlengde kleuterjaar was al duidelijk dat dit een leerling is die de school in de gaten zou moeten houden vooral omdat zij auditief niet sterk was. Het niveau van groep 3 kon de leerling niet bijhouden en er werden handelingsplannen opgesteld. Deze hadden echter weinig resultaat. Tijdens het verlengde kleuterjaar had de leerling haar achterstand ingehaald, maar blijktbaar was dit niet voldoende om in groep 3 bij te kunnen blijven. Op het moment dat de leerling met een vriendinnetje mee mocht naar de remedial teaching viel zij op. Het blijkt dat zij eigenlijk meer remedial teaching nodig heeft dan de leerling waarvoor de extra hulp bedoeld was. Dit was eerder nog niet in die mate opgevallen omdat de leerling een goed aanpassingsvermogen had, erg schikkelijk was, goed bij andere kinderen keek wat ze moest doen en geen gedragsproblemen vertoonde. Dat de leerling per toeval is opgevallen heeft het balletje eerder doen rollen, maar de problemen waren hoe dan ook gesignaleerd. In groep 2 is het nog mogelijk om, door bij andere kinderen te kijken wat ze moest doen, in de klas mee te komen, maar in groep 3 is dit niet meer mogelijk. In groep 3 wordt er bijvoorbeeld individueel getoetst en dan komen de achterstanden vanzelf naar voren. De leerling werd al langer besproken met de orthopedagoog van BCO en nadat de adviezen voor de leerkracht en de school die hieruit voortkwamen geen resultaat opleverden, is er besloten om een intelligentieonderzoek af te nemen. Hieruit kwam naar voren dat ze een beneden gemiddelde intelligentie en zwakke auditieve vaardigheden heeft. Met de orthopedagoog is besproken of het een optie is om de

leerling in groep 3 te laten doubleren, maar dit werd afgeraden. De leerling heeft baat bij een kleine groepssetting, dat de lesstof in kleine stapjes wordt aangeboden en dat zij hierin bij de hand wordt genomen.

Het overleg met de ouders is in het gehele proces goed verlopen. Zij zagen zelf ook dat hun kind het moeilijk had. Hun oudste kind heeft behoorlijke rekenproblemen maar de ouders zagen dat de problemen bij dit kind complexer zijn. Na het adviesgesprek hebben zij er even over nagedacht, maar al vrij snel hierna gingen zij akkoord met de verwijzing.

Er bestond handelingsverlegenheid bij de leerkracht. De leerling kreeg bij alle vakken extra aandacht, ze kreeg extra en verlengde instructie maar dit gaf geen resultaat. Het kind merkte dat en raakte daardoor teleurgesteld. Bij de leerkracht leidde dit niet tot frustratie. Een andere leerkracht had de verwijzing waarschijnlijk alleen maar uitgesteld. Dit heeft er mee te maken dat sommige leerkracht eerder aan de bel trekken dan anderen.

De leerling lag goed in de groep en was goed op de leerkracht gericht, al was duidelijk dat ze op een gegeven de leerkracht niet meer kon volgen.

De verwijzing was het resultaat van een combinatie van factoren. Alles bij elkaar had het kind te weinig begrip voor de lesstof en ging alles moeizaam. Zelfs het spel ging te snel voor haar. Het intelligentieonderzoek bevestigde het vermoeden van de school dat er iets met het kind aan de hand is.

Beleidsopties

De enige manier waarop dit kind langer op de school had kunnen blijven is als de groepen kleiner waren geweest en er een klassenassistent op de groep had gestaan. Maar dit had een verwijzing alleen kunnen uitstellen en dan is de vraag of je het kind daar een plezier mee doet, waarschijnlijk zou het kind dan in groep 5/6 zeer ongemotiveerd zijn geweest. Op het SBO heeft deze leerling meer kansen.

De school biedt al veel begeleiding in de normale setting maar op een gegeven moment is de rek eruit. Momenteel worden er in de groepen al instructies gegeven op drie verschillende niveaus. Daarnaast ziet en diagnosticeert de school veel en volgt ze de leerlingen kritisch. Daardoor worden problemen eerder gesignaleerd en wordt er preventief gehandeld. Leerkrachten leren dat ze kritisch moeten kijken naar een kind en zich af moeten vragen of een kind zich wel voldoende ontwikkelt. Zo wordt er bijvoorbeeld kritisch gekeken naar de leervoorwaarden, waar voorheen kinderen die niet volledig voldoen aan de leervoorwaarden soms toch naar groep 3 gingen, gebeurt dan nu veel minder. Op het moment dat een leerling niet voldoet aan de leervoorwaarden wordt er nu door de school het advies gegeven een verlengd kleuterjaar te doen. Er kan echter niet van een leerkracht verwacht worden dat deze een leerling op alle vakken apart lesgeeft, een leerling moet een deel van de vakken met de groep mee kunnen doen. Het kan niet de bedoeling zijn dat je een soort SBO binnen het regulier basisonderwijs gaat creëren. Deze leerling was hoe dan ook verwezen, de achterstanden waren op teveel gebieden aanwezig om deze leerling binnen de school te kunnen begeleiden. Op het moment dat deze leerling op slechts één gebied achterstand had (die al dan niet leidt tot andere problemen), was het misschien mogelijk geweest om haar binnen de school te houden.

Slotopmerking

Deze leerling is ingedeeld in type IA. Dit type leerling heeft op alle drie de hoofdprobleemgebieden (gedragsproblemen / problemen in de werkhouding / problemen met betrekking tot niveau) meerdere problemen.

Uit het gesprek kwam naar voren dat deze leerling voornamelijk problemen heeft met de cognitieve mogelijkheden en daaruit voorkomende leerachterstanden. De problemen in de werkhouding komen voort uit eerder genoemde problemen en gedragsproblemen waren niet aan de orde.

Gespreksverslag leerling 103

KBA, 9-6-2011

Leerling van: 't Kendelke

Verwezen in: 2007

Type: IB

Tijdens het interview is er eerst ingegaan op de kenmerken van leerling om te achterhalen of het beeld uit het dossier overeenkomt met het beeld dat de school heeft van de leerling, vervolgens is er ingegaan op de manier waarop de verwijzing is verlopen en beleidsmogelijkheden om beter met dit type leerling om te kunnen gaan.

Leerling

In de korte beschrijving van de leerling wordt de leerachterstand in lezen en de diagnose PDD-NOS met ADHD kenmerken gemist. Dit zorgde voor de problemen in de werkhouding die genoemd worden. De leerling kon zich daarnaast niet richten op de lesstof.

Verwijzing

De leerling is vanaf de kleuters besproken in consultatiegesprekken met BCO en heeft een verlengd kleuterjaar gedaan omdat de toetsresultaten onvoldoende waren en om hem de kans te geven nog verder te rijpen. Tijdens het verlengde kleuterjaar heeft er onderzoek door BCO plaatsgevonden. Daaruit bleek dat het kind kenmerken van een stoornis in het autistisch spectrum vertoonde. Omdat BCO geen diagnose mag stellen is er volgens onderzoek gedaan door GGZ, die inderdaad PDD-NOS met ADHD kenmerken vaststelde. Na het verlengde kleuterjaar waren zijn toetsresultaten voldoende om hem naar groep 3 te laten gaan maar toch is hij met twijfel over gegaan. Naar aanleiding van de diagnose door GGZ is er rugzakje aangevraagd wat is toegekend. In groep 3 startte de leerling met het rugzakje waardoor de leerkracht de mogelijkheid kreeg om hem extra aandacht geven. De verwachting was dat de leerling het moeilijk zou krijgen in groep 3 en al snel bleek dat de extra aandacht niet voldoende was en kort daarop is de aanvraag tot plaatsing op het SBO bij PCL gedaan. Aan het eind van het schooljaar gaf PCL toestemming voor deze plaatsing en in het nieuwe schooljaar is de leerling begonnen op het SBO.

Ondanks het rugzakje, de structuur die hem geboden werd, de enkele groep 3 waar maar één leerkracht op stond, die bovendien erg ervaren is, lukte het niet. De leerling had bijna perma-

nent individuele begeleiding nodig en ondanks het vele oefenen maakte hij nauwelijks vorderingen. Hij kon de informatie niet opnemen, bijvoorbeeld het onthouden van cijfers en letters ging niet. Het perspectief voor het kind op deze school was in deze groep al slecht en in andere groepen zou het waarschijnlijk nog slechter gaan omdat de omstandigheden in deze groep zo optimaal mogelijk waren.

De Piramide heeft het rugzakje verlengd, wat opmerkelijk is en aangeeft dat het kind te maken heeft met zware problematiek. Daarnaast heeft De Piramide aangedrongen op medicatie in verband met aandachtsproblemen.

Het initiatief tot de verwijzing kwam van de school maar moeder zag het belang er ook van in. De ouders waren het gehele proces actief en betrokken. Ook toen het kind met twijfel naar groep 3 ging is dit goed besproken met de ouders. Vader had in het begin moeite met de verwijzing maar moeder wilde alles wat goed zou zijn voor het kind. Vader zag uiteindelijk ook in dat dit het beste is voor het kind. Toen de PCL- aanvraag gedaan was, konden ze niet wachten op de uitslag, ze wilden graag duidelijkheid. De ouders zijn nu erg tevreden en hebben positieve ervaringen met het SBO. De leerling is naar het SBO gegaan en niet naar het SO omdat het geen kind is voor het SO. Het is een goedaardige jongen en zou op het SO kunnen ondersneeuwen. Daarbij heeft de school positieve ervaringen met het SBO en zou hij daar meer kans hebben dan op het SO.

De relatie tussen de leerkracht en het kind was goed en ook in de groep ging het goed met het kind. Het is een lieve en aardige jongen die werd gedoogd door de groep. Het is een sociale groep. Hij speelde mee met de anderen, maar toch een beetje los van de groep. Het kind was onvoldoende weerbaar waardoor hij later gepest zou kunnen worden.

Er bestond handelingsverlegenheid bij de leerkracht. Het lukte niet om het kind genoeg apart te nemen en ondanks de inspanningen en structuur waren er te weinig vorderingen. Dit zorgde voor frustraties bij de leerkracht. In de klas zat nog een andere leerling die extra begeleiding nodig had en soms werd geprobeerd om deze twee leerlingen tegelijk apart te nemen, maar dit had ook niet het gewenste resultaat omdat de leerlingen te verschillend waren.

Het SBO heeft meer expertise rondom de leerlingen. Op het SBO zijn bijvoorbeeld maatschappelijk werk en de orthopedagoog dichterbij en is het mogelijk om remedial teaching buiten de klas en meer individuele aandacht te bieden. Daarnaast biedt het SBO een kleine, duidelijke setting wat goed is voor dit kind. Hij heeft namelijk last van een onduidelijke setting. Het belangrijkste op het SBO is om het kind te leren lezen, schrijven en rekenen. In het reguliere basisonderwijs is er meer dan dat belangrijk en dat kan voor verwarring zorgen bij dit kind. Over het algemeen is het beeld van het SBO dat ouders hebben genuanceerder geworden dan het vroeger was. Ouders moeten nog steeds een drempel over, maar het idee dat er een stempel op het kind wordt geplakt of de afstand, wordt minder als problematisch ervaren dan vroeger. Ouders van naar het SBO verwezen kinderen zijn achteraf allemaal blij met de gemaakte keuze.

De combinatie van de lijdensdruk van het kind en het gebrek aan vorderingen waren de doorslaggevende factoren in de verwijzing. Daarbij komt dat de school niet kon bieden wat het kind nodig heeft. Alles overziend was de verwijzing de beste optie voor dit kind.

Beleidsopties

Individuele aandacht zou beter zijn geweest voor deze leerling, maar waarschijnlijk had hij het hiermee nog niet gered. Een leerkracht heeft immers ook de verantwoordelijkheid voor de andere kinderen in de groep. Stel dat de mogelijkheid tot individuele begeleiding er was geweest,

bijvoorbeeld in de vorm van een extra leerkracht, dan is het nog de vraag of hij zich staande had weten te houden en hoe hij zich ontwikkelt zou hebben. Het zou sowieso moeilijk zijn geweest om het kind op school te houden. Een andere leerkracht had daarin niet uitgemaakt. De omstandigheden waren niet beter te krijgen, maar nog was dit niet voldoende.

Als school wordt men ook in een spagaat gebracht. Aan de ene kant is er de inspectie die, met name de laatste jaren, inzet op hoge opbrengsten met betrekking tot lezen, taal en rekenen. Maar aan de andere kant wil je als school zo veel mogelijk kinderen, ook in het kader van het landelijk beleid met betrekking tot passend onderwijs op school toestaan en behouden. De vraag is of alle kinderen passen in hetgeen de inspectie wil.

Slotopmerking

Deze leerling is ingedeeld in type IB. Dit type leerling heeft op twee hoofdprobleemgebieden (gedragsproblemen / problemen in de werkhouding / problemen met betrekking tot niveau) meerdere problemen en op het derde hoofdprobleemgebied slecht één probleem. Vanuit het dossier kwam naar voren dat deze leerling meerdere problemen had zowel in de werkhouding als met betrekking tot het niveau en slechts één gedragsprobleem.

Uit het gesprek komt het gedragsprobleem niet naar voren. Wel dat hij PDD-NOS heeft met de daarbij behorende behoefte aan structuur en duidelijkheid. De niveauproblematiek komt daarentegen duidelijk naar voren in het gesprek, maar de werkhoudingproblemen worden genoemd als gevolg van de algehele problematiek van dit kind. Kort gezegd, heeft deze leerling PDD-NOS en niveauproblematiek.

Gespreksverslag leerling 50

KBA, 6-6-2011

Leerling van: Klimop

Verwezen in: 2009

Type: IB

Tijdens het interview is er eerst ingegaan op de kenmerken van leerling om te achterhalen of het beeld uit het dossier overeenkomt met het beeld dat de school heeft van de leerling, vervolgens is er ingegaan op de manier waarop de verwijzing is verlopen en beleidsmogelijkheden om beter met dit type leerling om te kunnen gaan.

Leerling

Het beeld dat wordt geschetst in de korte beschrijving van de leerling ten tijde van de verwijzing klopt met het beeld dat de IB'er had van het kind.

Aan de hand van de beschrijving kan er niet gesproken worden over problematiek typisch voor jongens of voor meisjes. Wel zou je aan de hand van de beschrijving kunnen zeggen dat er thuis het een en ander aan de hand was wat aangepakt zou moeten worden. Puur op basis van de korte beschrijving zou je zeggen dat de ouders meer problemen hadden dan de school. Er speelden problemen in de gezinssituatie, moeder was in behandeling voor psychiatrische problemen waar zij last van kreeg na de geboorte van een tweeling. Bovendien was er gezinson-

dersteuning. De persoonlijke problemen waren echter niet van doorslaggevend belang in de verwijzing.

Verwijzing

Doordat de IB'er ten tijde van de verwijzing van deze leerling net op deze school werkte en de schoolleider nog niet op deze school werkzaam was, is niet met zekerheid te zeggen waar de doublure van de leerling mee te maken had. Maar gezien de problematiek had dit waarschijnlijk te maken met de achterstanden in rekenen en taal. Er werd toen de doublure werd besproken al besloten om het schooljaar erna een intelligentieonderzoek af te nemen.

Na het intelligentieonderzoek vonden er gesprekken plaats met de ouders, leerkracht, IB'er en BCO. Vader was voor plaatsing op het SBO omdat hij zelf op het speciaal basisonderwijs heeft gezeten en heeft hier een leuke tijd heeft gehad. Moeder twijfelt, dit heeft er waarschijnlijk mee te maken dat ze er moeite mee had dat het kind door een plaatsing op het SBO weggehaald wordt uit haar omgeving.

Het is voor de school duidelijk dat de leerling het moeilijk zal gaan krijgen en het is niet zeker of ze het gaat redden op deze school. De school ziet echter nog mogelijkheden om haar te begeleiden maar zij kunnen niet garanderen dat ze het gaat redden tot groep 8. Wat mee ging spelen is dat de leerling zich bewust werd dat ze het niveau niet aankon, ze voelde zich niet competent. Voor het gevoel van competentie is geen competentielijst afgenomen, dit is waargenomen door observaties. Tijdens een adviesgesprek met BCO komt aan de orde dat een verwijzing naar het SBO tot de mogelijkheden behoort.

Zowel de relatie tussen de leerling en de leerkracht als de leerling met de groep was goed. De leerling was sociaal en bewoog zich goed door de groep.

Er was geen handelingsverlegenheid bij de leerkracht en de expertise van de school was ten tijde van de verwijzing goed. De verwijzing was meer op de toekomst gericht. Ze vertoonde vluchtgedrag wat er op duidde dat het kind zich niet competent voelde. Achteraf kan gezegd worden dat de school waarschijnlijk een heel eind met het kind gekomen zou zijn, maar op dat moment was een verwijzing ook goed. Op het SBO zijn de groepen kleiner, is er meer aandacht, is de leerling onder gelijkgestemden en wordt de leerstof in kleinere stappen aangeboden waardoor het competentiegevoel van de leerling omhoog gaat. Achteraf is er echter wat voor te zeggen of ze op zijn minst groep 3 niet had moeten proberen met deze leerling.

Het is lastig te zeggen of er een dominante factor is geweest in de verwijzing of dat het ging om een combinatie van factoren. In ieder geval gaf het intelligentieonderzoek bevestiging van hetgeen ze zagen op school, dat de leerling qua niveau moeilijk mee kon komen. Alles overziend is er twijfel of de verwijzing de beste oplossing was voor het kind. Als zij was geweigerd op het SBO, was dit ook prima geweest. Waarschijnlijk was het niet tot een verwijzing gekomen als vader niet zo positief was geweest over het SBO.

Beleidsopties

Om leerlingen langer op te school te houden zouden er meer handen in de klas beschikbaar moeten zijn. Daarnaast is de 'passende plaats' een goed concept. Dit houdt in dat er zowel voor de reguliere basisschool als het SBO geld vrij komt waarmee bijvoorbeeld ambulante begeleiding vanuit het SBO gegeven kan worden op de reguliere basisschool of deze school een klas-assistent kan aannemen die leerlingen kan begeleiden bij de eigen leerlijn of remedial tea-

ching kan geven. Voordat er een passende plaats beschikbaar komt voor een kind, wordt er bekeken of dit voor het kind een goede oplossing is. Op het moment dat het kind toch beter op het SBO geplaatst kan worden, wordt er geen geld vrij gemaakt voor deze passende plaats en zal het kind toch op het SBO geplaatst worden. Jaarlijks wordt bekeken of de passende plaats nog steeds de goede oplossing is voor de leerling. Het is vergelijkbaar met het rugzakje, maar de passende plaats staat dichterbij de scholen zelf.

Momenteel worden er op deze school groepsplannen gemaakt op drie verschillende niveaus. Dit bestaat al voor rekenen (wat is voortgekomen uit de behoefte van de leerkrachten) en er wordt gewerkt aan de groepsplannen voor andere gebieden. Leerkrachten krijgen begeleiding en ondersteuning in hoe zij dit moeten aanpakken. Sommige leerkrachten zijn hier al erg goed in, maar het zou beter zijn als iedereen dit goed kan toepassen. Daar wordt momenteel hard aan gewerkt.

Slotopmerking

Deze leerling is ingedeeld in type IB. Dit type leerling heeft op twee hoofdprobleemgebieden (gedragsproblemen / problemen in de werkhouding / problemen met betrekking tot niveau) meerdere problemen en op het derde hoofdprobleemgebied slechts één probleem. Vanuit het dossier kwam naar voren dat deze leerling meerdere problemen had zowel in de werkhouding als met betrekking tot het niveau en slechts één gedragsprobleem.

Uit het gesprek komen voornamelijk de problemen met betrekking tot het niveau naar voren. Van de problemen in de werkhouding komt alleen het vluchtgedrag ter sprake en van gedragsproblemen is geen sprake. De mogelijkheid bestaat dat het vluchtgedrag voortkomt uit de problemen met betrekking tot het niveau. Al met al komen de problemen niet als zodanig ernstig naar voren dat een verwijzing noodzakelijk was.

Gespreksverslag leerling 101

KBA, 8-6-2011

Leerling van: Elckerlyc

Verwezen in: 2007

Type: II

Tijdens het interview is er eerst ingegaan op de kenmerken van leerling om te achterhalen of het beeld uit het dossier overeenkomt met het beeld dat de school heeft van de leerling, vervolgens is er ingegaan op de manier waarop de verwijzing is verlopen en beleidsmogelijkheden om beter met dit type leerling om te kunnen gaan.

Leerling

Het beeld dat er op school bestaat van deze leerling klopt met het beeld dat in de korte beschrijving naar voren komt. In de beschrijving komt naar voren dat de leerling thuis signalen laat zien dat het niet goed met hem gaat. Dit was ernstiger dan het in de beschrijving staat, de ouders vonden het lastig het kind op te voeden. Ze hadden hem niet onder controle en hij ging vooral zijn eigen gang.

Op dit moment gaat het slecht met het kind. De ouders weten niet meer wat ze met hem aan moeten. Hij is een zeer moeilijk opvoedbaar kind en is al in aanraking geweest met de politie in verband met crimineel gedrag. Waarschijnlijk zal de jongen ontsporen.

Verwijzing

De leerling is in groep 3 op deze school gekomen en heeft hier ongeveer 1,5 jaar gezeten. Op de vorige school heeft hij een verlengd kleuterjaar gedaan, waarschijnlijk om nog verder te rijpen voordat hij naar groep 3 zou gaan. Maar toch was er, al toen hij op deze school begon, de vraag of hij het zou redden. Ongeveer 2 maanden nadat hij hier is gestart, begonnen de problemen. Eerst vooral met lezen en later ook met rekenen. De school heeft zelf veel geprobeerd om de jongen te begeleiden. Er zijn handelingsplannen opgesteld, hij heeft remedial teaching gehad en een stagiaire begeleidde hem een aantal ochtenden in de week en ook werd er thuis geoefend. Maar ondanks alles ging hij niet vooruit. BCO heeft onderzoek gedaan en daaruit bleek dat de leerling over beperkte verstandelijke mogelijkheden beschikt en daarbij speelde een negatief zelfbeeld en faalangst.

Het initiatief tot de verwijzing kwam vanuit de school en niet vanuit de ouders. De school heeft, wat betreft het gezin, het idee dat er iets niet klopte maar er waren daarvoor geen concrete signalen. De ouders begeleiden mensen met problemen, vooral risicojongeren maar lijken de privéproblemen niet op te kunnen lossen. In het gezin zijn 3 kinderen en deze zijn allen apart en hebben ook allen op deze school gezeten. De ouders wuifden op het ene moment de problemen weg en op het andere moment maakten ze de problemen zwaarder. Ze hadden het altijd erg druk en konden nooit samen op gesprek komen terwijl de school van de ouders wel allerlei dingen moest regelen voor het kind. Ook tijdens het adviesgesprek met de school en BCO was er maar één ouder aanwezig, vader. Nadat er verteld werd dat de leerling verwezen zou worden naar het SBO barste vader in huilen uit, het deed teatraal aan. Dat duurde eventjes en daarna was het ineens over. Later herhaalde dit zich nogmaals. Er gaan wel vaker ouders huilen tijdens dit soort gesprekken, vaak moeder, maar dit had de IB'er nog nooit meegemaakt. Het had iets heel raars. De ouders moesten erg wennen aan het idee van de verwijzing en dit had een lange aanloop nodig. Toen de ouders eenmaal de beslissing hadden genomen dat het kind naar De Piramide zou gaan, moest dit ineens erg snel gebeuren. Liefst nog gisteren.

De leerling lag goed in de groep. Hij deed geen gekke dingen en was populair. Ook met de leerkracht kon hij goed opschieten. Het kind was erg geïnteresseerd in het leger, kwam soms in legerkleding naar school. De leerkracht was eerder uitgezonden geweest en deze gezamenlijke interesse zorgde voor een klik en dit zorgde er vervolgens voor dat de leerling het leren soms kon loslaten. Op school was het kind goed in de omgang, thuis speelde er echter wel problemen op dit gebied.

Er was handelingsverlegenheid bij de leerkracht en de school vooral op het gebied van lezen en rekenen. Op een bepaald moment kreeg hij zes keer per week dertig minuten remedial teaching en nog was er geen vooruitgang zichtbaar. Dit leidde tot frustraties bij het kind en uiteindelijk ook bij de school. Een andere leerkracht had in dit geval geen verschil gemaakt. Het SBO kan dit kind een beter aanbod van de lesstof op zijn eigen niveau bieden. Het tempo is lager, de groepen kleiner en er is meer toezicht. Dit zorgt ervoor dat zijn zelfbeeld en motivatie verhogen. Volgens de school is dit ook het geval. De school heeft goed overleg met De Piramide en krijgt van hen terug dat de verwezen kinderen niet te snel verwezen worden.

De lijdensdruk die het kind op zeer jonge leeftijd al ervoer gecombineerd met het onvoldoende leerbaar zijn, hebben de doorslag in de verwijzing gegeven. Deze verwijzing was niet te voorkomen. Ook gezien de voorgeschiedenis met het verlengde kleuterjaar. Bij aanvang was er al de vraag of hij het zou gaan redden en de eerste problemen deden zich al erg snel voor.

Beleidsopties

Qua beleid zouden er structureel meer handen in de klas beschikbaar moeten zijn. Bijvoorbeeld een leerkracht en een klassenassistent die ook inhoudelijk mee kan helpen en begeleiding kan bieden. Een klassenassistent die vooral op organisatorisch vlak helpt of voornamelijk corrigeert is bij lange niet voldoende. Wat de school betreft mag het passend onderwijs vervangen worden door standaard twee leerkrachten op de groep te zetten.

Slotopmerking

Deze leerling is ingedeeld in type II. Dit type leerling heeft op slechts één hoofdprobleemgebieden (gedragsproblemen / problemen in de werkhouding / problemen met betrekking tot niveau) meerdere problemen. Vanuit het dossier kwam naar voren dat dit voor deze leerling de niveau-problematiek is en dat blijkt ook uit het gesprek. Daarnaast heeft dit type leerling op de andere twee hoofdprobleemgebieden slecht één probleem. In dit geval is dat een negatief zelfbeeld op het gebied van gedragsproblematiek en het faalangstig zijn op het gebied van de werkhouding. Deze twee hangen met elkaar samen.

Kort gezegd, kan geconcludeerd worden dat dit een kind is met niveauproblematiek gecombineerd met onzekerheid, faalangst en een negatief zelfbeeld.

Gespreksverslag leerling 165

KBA, 8-6-2011

Leerling van: De Grote Lier

Verwezen in: 2007 / 2008

Type: II

Tijdens het interview is er eerst ingegaan op de kenmerken van leerling om te achterhalen of het beeld uit het dossier overeenkomt met het beeld dat de school heeft van de leerling, vervolgens is er ingegaan op de manier waarop de verwijzing is verlopen en beleidsmogelijkheden om beter met dit type leerling om te kunnen gaan.

Leerling

De korte beschrijving van deze leerling past bij het beeld dat de school van de leerling heeft. Het kind had inderdaad een gebrekkige woordenschat en zinsopbouw en speelde vaak aan de zijlijn mee met andere kinderen. Eigenlijk ging alles bij dit kind moeizaam. Er is echter niet bekend dat de leerling astmatisch was en er staat niet in de beschrijving gemeld dat het kind een auditieve informatieverwerkingsstoornis heeft, die is vastgesteld door een logopedist. Deze stoornis houdt in dat het kind moeite heeft met luisteren en opdrachten.

De leerling heeft een verlengd kleuterjaar gedaan in verband met zijn algehele achterstand en houding en de gebrekkige woordenschat. Er werd geprobeerd om het kind met hulp van een logopedist toch op school te houden. De logopediste was er voor de beperkte woordenschat en zinsopbouw van het kind, maar er waren weinig vorderingen.

Verwijzing

De leerling is in maart 2005 op school gekomen en vanaf oktober 2005 werd hij besproken, eerst in leerlingenbespreking en later in consultatiegesprekken met BCO. Daaruit kwam naar voren dat er weinig groei zat in de ontwikkeling van het kind, dat hij een algehele achterstand had, concentratieproblemen en problemen in zijn werkhouding. Er vindt naar aanleiding van de gesprekken onderzoek plaats. Dit houdt in dat er wordt geobserveerd in de klas, er een intelligentietest wordt afgenomen en er vindt een anamnesegegesprek plaats. Uit de intelligentietest bleek in zijn totaliteit een zwakke score. In december 2006 volgt er een adviesgesprek met school, BCO en de ouders waarin de mogelijke verwijzing wordt besproken. Het initiatief tot de verwijzing is genomen door de leerkracht en BCO omdat de problemen met betrekking tot het niveau, zijn cognitieve mogelijkheden en de problemen in de werkhouding dusdanig waren dat dit op school niet meer te begeleiden was. De problemen in de werkhouding hingen waarschijnlijk voor een deel samen met zijn beperkte cognitieve mogelijkheden, maar voor een deel zat dit ook in het kind.

Vanaf de eerste besprekingen van de leerling waren de ouders betrokken. In eerste instantie stonden zij negatief tegen een verwijzing naar het SBO, ze maakten zich zorgen of hun zoon wel vriendjes zou kunnen maken op de nieuwe school. Nadat ze zijn gaan kijken op De Piramide waren ze al wat milder gestemd en achteraf zijn ze blij dat hun zoon naar het SBO is gegaan. Het kind ging niet meer met plezier naar school maar nu zit hij (mede) doordat hij les krijgt op zijn eigen niveau weer beter in zijn vel.

Het kind lag goed in de groep en had een goede relatie met de leerkrachten. Het was een populaire jongen en er speelden geen gedragsproblemen. Op het laatst werd hij meer macho, hij was een grote jongen en een van de (zo niet de) oudste van de groep. Wel had de leerling moeite met samenspelen en fantasiespel. Hij speelde vaak langs de zijlijn mee met de andere kinderen en er zat geen variatie in zijn fantasiespel.

De leerling is bij de kleuters van leerkracht gewisseld om te kijken of dit verschil maakte, dit was echter niet het geval. Ook de IB'er heeft de leerling veel begeleid en ook zij ondervond problemen. Dit gaf de bevestiging dat het kind niet te begeleiden was binnen de school. Er was handelingsverlegenheid bij allen om met de problemen van dit kind om te gaan. Alleen begeleiding van de leerkracht was niet voldoende, omdat hij meer individuele hulp nodig had. In groep 3 wordt er meer klassikaal les gegeven dan bij de kleuters en is het niet haalbaar de leerling de begeleiding te bieden die hij nodig heeft. Het gevaar bestaat dat hij dan wordt ondergesneeuwd en in een spiraal terecht komt waarin het alleen maar slechter gaat.

Het SBO kan de leerling de lesstof op zijn niveau aanbieden en heeft de mogelijkheid om de stof vaker te herhalen, daarbij zijn de groepen kleiner zodat hij meer persoonlijke aandacht krijgt. Hier op school was dat niet mogelijk omdat het kind te structureel persoonlijke aandacht nodig heeft. Er is ook geprobeerd om hem met de jongere kleuters mee te laten doen, maar dan snappen zij de stof eerder dan deze leerling. Hij sprak het niet uit, maar je merkte aan hem dat hij dit vervelend vond. Op het moment dat het te moeilijk voor hem werd vertoonde hij vluchtgedrag.

De dominante factoren in de verwijzing waren de problemen in de werkhouding, de problemen met betrekking tot het niveau en de beperkte cognitieve mogelijkheden van de leerling.

Beleidsopties

De achterstanden van deze leerling vormden een dermate groot problemen dat er structureel meer handen in de klas nodig zijn om hem beter te kunnen begeleiden. Met die extra handen in de klas had hij waarschijnlijk langer op school kunnen blijven, maar dan was hij uiteindelijk waarschijnlijk toch doorverwezen. In groep 3 wordt er namelijk meer van kinderen gevraagd.

De laatste jaren is er op school een ontwikkeling gaande waarbij leerlingen de lesstof meer op hun niveau aangeboden krijgen. Kleuters die bijvoorbeeld al kunnen lezen, beginnen in groep 3 niet helemaal vooraan, maar op het niveau waar ze op dat moment al zijn. Op school wordt geprobeerd leerlingen zo lang mogelijk binnen de school te houden. Misschien had de leerling door deze ontwikkeling en met speciale aanpak langer op school kunnen blijven. Maar hij had zodanig structurele begeleiding nodig dat dit over de grenzen van de school ging en er was op alle fronten geen groei meer. Daarbij gaf het feit dat deze leerling bij beide leerkrachten hetzelfde gedrag vertoonde en dat dit niet zorgde voor een ander resultaat de bevestiging dat een verwijzing noodzakelijk was.

Slotopmerking

Deze leerling is ingedeeld in type II. Dit type leerling heeft op slechts één hoofdprobleemgebieden (gedragsproblemen / problemen in de werkhouding / problemen met betrekking tot niveau) meerdere problemen. Vanuit het dossier kwam naar voren dat dit voor deze leerling de niveau-problematiek is en dat blijkt ook uit het gesprek. Daarnaast vormt de auditieve informatieverwerkingsstoornis een belangrijk probleem. De niveauproblematiek en stoornis in combinatie met de problemen in de werkhouding maakt dat een verwijzing naar het SBO volgt.

Gespreksverslag leerling 80

KBA, 31-5-2011

Leerling van: St. Vitus

Verwezen in: 2008

Type: III

Tijdens het interview is er eerst ingegaan op de kenmerken van leerling om te achterhalen of het beeld uit het dossier overeenkomt met het beeld dat de school heeft van de leerling, vervolgens is er ingegaan op de manier waarop de verwijzing is verlopen en beleidsmogelijkheden om beter met dit type leerling om te kunnen gaan.

Leerling

De korte beschrijving van deze leerling past bij het beeld dat de schoolleider en de IB'er van de leerling hebben. Hoewel de schoolleider zich niet kan herinneren en nergens in de dossiers heeft zien staan dat de leerling gaat huilen als hij zijn zin niet krijgt, herinnert hij zich wel dat de leerling kan drammen en opstandig kan zijn. De IB'er geeft aan dat de leerling ook kon gaan

huilen als hij zijn zin niet kreeg. Wat gemist wordt in de beschrijving van de leerling zijn concentratieproblemen. Deze concentratieproblemen hangen waarschijnlijk samen met motivatieproblemen. Het was voor deze leerling moeilijk om zich te voegen en het was lastig om hem te vragen iets te doen of om hem iets op te leggen. De leerling liet zelfbepalend gedrag zien, zodanig dat dit storend was binnen de groep. Of er ook problemen speelden met betrekking tot het niveau is onduidelijk. De IB'er meent zich dit te herinneren, maar het is niet terug te vinden in de dossiers. De problemen met betrekking tot het niveau zouden samen kunnen hangen met de gedragsproblemen. In ieder geval waren de problemen met betrekking tot het niveau, voor zover deze aanwezig waren, niet dominant. De dominante problemen waren de gedragsproblemen. De leerkracht dacht bij dit kind aan autisme.

Verwijzing

Vanuit de peuterspeelzaal was Bureau Jeugdzorg ingeschakeld, zij hebben bij het kind thuis video-opname gemaakt maar zagen geen bijzonderheden in het gedrag. Na de peuterspeelzaal is de leerling op deze school gekomen en bij voorbaat was er op school de vraag of de leerling op de goede plek zou komen. Vanuit de peuterspeelzaal heeft er een overdracht plaatsgevonden in de vorm van observatielijsten, daaruit kwam naar voren dat het kind constante sturing nodig heeft, moeilijk te bereiken is, er meer in hem zit dan je zou vermoeden door zijn gedrag en dat hij goed contact heeft met de leidsters. De leerling viel op school in het gedrag direct op, al snel werden er handelingsplannen opgesteld en is hij besproken tijdens een consultatiemoment met BCO. Deze bespreking gebeurde op initiatief van de leerkracht die op dat moment ook één van de IB'ers was op school. Tijdens het consultatiemoment met BCO, waarbij ook een orthopedagoog aanwezig was, wordt er besproken hoe er het beste met de leerling kan worden omgegaan en hiervoor worden tips gegeven. Meestal wordt de leerling meerdere malen tijdens een consultatiemoment besproken, maar bij deze leerling is dit slechts één keer gebeurd. Vrij snel na de bespreking heeft er een observatie door BCO plaatsgevonden. Dit houdt in dat er iemand in de klas komt kijken hoe het daar verloopt en dat de leerkracht en ouders vragenlijsten over de leerling invullen. Nadat dit heeft plaatsgevonden, wordt de leerling opnieuw besproken tijdens het consultatiemoment en vinden er gesprekken met de ouders plaats waarin de verwijzing ter sprake is gekomen. De schoolleider geeft aan dat er op school weinig geprobeerd is om het kind op school te houden.

Het initiatief tot een onderzoek of verwijzing werd vanuit de school genomen. De ouders hebben hier niet op aangedrongen en hebben zich hier later bij aangesloten. Wel herkennen de ouders sommige problemen waar de school mee te maken heeft. Ze geven aan dat het kind veel behoefte heeft aan structuur, maar wel graag naar school gaat. De ouders schrikken van de uitkomsten van de observatie van BCO. Waarschijnlijk waren ze vooral verrast omdat ze het idee hadden dat het allemaal erg snel ging en ze zich afvroegen of de leerling wel voldoende kansen heeft gehad op deze school. Moeder was meer invoelend en coöperatief dan vader. De communicatie tussen de ouders en school verliep lastig. Vader verzette zich tegen een onderzoek naar autisme, hij vindt autisme te zwaar voor zijn kind. Daarbij komt dat vader en moeder sommige dingen anders zien. Vanuit de omgeving van het gezin hoorde de school dat structuur thuis ontbrak en dat de leerling thuis ook gedragsproblemen vertoonde.

Er waren twee leerkrachten op de groep, de ene was net begonnen op school en de andere was wat ongeduldig. Ze ervoeren het kind als lastig en hadden het moeilijk met de leerling. Het was bijvoorbeeld niet mogelijk om in groepje te werken zonder je voortdurend met deze leerling bezig te houden. Hij was wat dat betreft een stoorzender. Maar aan de andere kant kon het kind

ook stralen. Er kan niet uitgesloten worden dat een aversie jegens de leerling heeft meege-
speeld, maar dit was zeker geen grond voor de verwijzing. In de klas zaten meerdere leerlingen
met pittige problemen en ongetwijfeld is de gedachte weleens opgekomen dat als de leerling
niet in de klas zou zitten het beter zou gaan. Hoewel leerkrachtafhankelijk, zijn gedragsproble-
men in het algemeen problemen waar leerkrachten eerder en sneller op vastlopen omdat ge-
dragsproblemen voortdurend storend en altijd aanwezig zijn.

In de groep was de leerling ook lastig. Hij had veel conflicten, kon explosief reageren, kon niet
goed delen met andere kinderen en had weinig begrip naar anderen.

Het beeld dat leerkrachten van het SBO hebben is dat de groepen kleiner zijn en dat ze meer
expertise in huis hebben om met de problematiek van leerlingen om te gaan, dit merken ze ook
aan de ambulante begeleiders die vanuit De Piramide ondersteuning bieden op school. Voor dit
kind was het belangrijk dat hij in een kleinere groepsetting terecht zou komen met meer indivi-
duële aandacht.

De dominante factor in de verwijzing waren de gedragsproblemen die soms extreem waren en
het mogelijke autisme. De leerkrachten wisten niet hoe ze met de gedragsproblemen om moes-
ten gaan en ze vroegen zich af hoe ze ervoor konden zorgen dat de leerling met plezier naar
school zou (blijven) gaan.

Beleidsopties

Er wordt meerdere malen aangegeven dat gedragsproblematiek erg moeilijk is om mee om te
gaan. Als er beleid gemaakt zou worden gericht op gedragsproblematiek zou dit beleid zich
schoolbreed moeten voordoen. Niet alleen om leerkrachten te leren hiermee om te gaan, maar
ook IB'ers zouden dit moeten kunnen.

Voor dit kind geldt dat de verwijzing erg snel is gegaan en dat er door de school weinig is ge-
probeerd om het kind op school te houden. Dit heeft er waarschijnlijk mee te maken dat het
moeilijk is om met gedragsproblemen om te gaan. Heel anders is het bijvoorbeeld met niveau-
problematiek waarbij ze op school meer mogelijkheden hebben om met dit soort problemen om
te gaan.

Als het kind nu op school zou komen, zou de procedure minder snel verlopen. Het kind zou
meer tijd krijgen om te wennen in het begin om uit te sluiten dat het gaat om aanpassingspro-
blemen. Er zou wellicht toch onderzoek naar autisme volgen met een mogelijke diagnose en
wellicht zou er een rugzakje aangevraagd zijn. Dit heeft er onder andere mee te maken dat er
op school inmiddels anders gewerkt wordt dan ten tijde van de verwijzing het geval was. Door-
dat er in de jaren veel veranderd is in de werkwijze, zijn de situaties moeilijk te vergelijken.

Het gebeurt weinig, maar soms komt een kind nadat het een tijdje op het SBO heeft gezeten
terug naar de reguliere basisschool. Daar is bij deze leerling in het geheel geen sprake van
geweest.

Slotopmerking

Deze leerling is ingedeeld in type III. Dit type leerling heeft 'single' problematiek. Dit houdt in dat
er op maximaal twee hoofdprobleemgebieden (gedragsproblemen / problemen in de werkhou-
ding / problemen met betrekking tot niveau) problematiek speelt, al dan niet in combinatie met
één of meerdere persoonlijke problemen en / of problemen op school. Leerlingen in type III

worden gekenmerkt door *afzonderlijke* problemen. Bij deze leerling is dat ook het geval, de problematiek concentreert zich heel duidelijk rond (specifieke) gedragsproblemen.

Gespreksverslag leerling 36

KBA, 7-6-2011

Leerling van: De Ratel

Verwezen in: 2009 / 2010

Type: III

Tijdens het interview is er eerst ingegaan op de kenmerken van leerling om te achterhalen of het beeld uit het dossier overeenkomt met het beeld dat de school heeft van de leerling en vervolgens is er ingegaan op de manier waarop de verwijzing is verlopen.

Leerling

Wat in de korte beschrijving van de leerling ten tijde van de verwijzing wordt gemist is dat de leerling er last van had dat ze achter liep in de klas. Ondanks het vele oefenen en de inspanningen kon ze niet mee. Dit zorgde voor frustraties, verdriet en dat ze zich ongelukkig ging voelen. Dit gevoel van haar heeft meegespeeld in de verwijzing.

Het kind vertoonde geen gedragsproblemen, ze lag goed in de groep en heeft daar nog steeds sociale contacten. Sociaal- emotioneel was ze heel sterk en wat dat betreft heeft ze voldoende compenserende factoren. Ze deed wat haar werd opgedragen maar de leerachterstanden waren zo fors en met het klassikale lesgeven is het niet mogelijk om de leerling alles op een eigen leerlijn te laten doen.

Verwijzing

In groep 3/4 werd al duidelijk dat de cognitieve mogelijkheden van dit kind beperkt waren. Er werd besproken hoelang het kind op deze school zou kunnen blijven en hoelang ze het zelf aan zou kunnen. In groep 3 is ze blijven zitten en dat zorgde ervoor dat de basis wat steviger was, toch was dit niet voldoende. Voor de leerkracht was het een hele klus om haar de aandacht en feedback te geven die ze nodig had en dan nog was er de vraag of ze genoeg kon leren. In groep 3/4 en ook in groep 5 vonden er regelmatig gesprekken met de ouders plaats over de ontwikkeling van de leerling, of ze nog goed in haar vel zat en of ze nog met plezier naar school ging. In groep 5 worden er ook zaakvakken gegeven (bv. geschiedenis, aardrijkskunde) en dat ging volledig langs haar heen, ze begreep het nauwelijks. Ze kon leren wat ze wilde, maar haalde vervolgens nog steeds een zware onvoldoende. Er wordt een voorbeeld genoemd voor topografie, daarbij leert ze dat nummer 1 voor Amsterdam staat, maar als nummer 1 op de toets een andere stad is, vult ze vervolgens toch Amsterdam in. Ze kan niet inzien dat de nummers bij andere steden staan.

De mogelijkheid tot verwijzing is altijd een optie geweest. Eigenlijk zou de school het kind op school willen houden, ook omdat het kind niet lastig was en de orde in de klas niet verstoorde. Maar het is niet mogelijk om een leerling op alle vakken een eigen leerlijn aan te bieden, daarvoor zijn er te weinig handen in de klas en vergt te veel tijd van de leerkracht. Op een gegeven moment is zowel de grens van het kind als de grens van de school bereikt. Het proces tot ver-

wijzing is stapsgewijs en gezamenlijk met de ouders gegaan. De ouders moesten er naartoe groeien en zijn lang blijven hopen dat ze met genoeg oefenen het misschien toch zou redden. De ouders dachten dat met oefenen veel is op te lossen en dat het kind niet genoeg oefende, vaak kun je met oefenen tot groep 4 een heel eind komen, maar daarna redt je het met oefenen alleen niet meer. Daarbij komt dat ouders onvoldoende inzicht hadden in de leerstof en moeilijk konden inzien dat niet alles met oefenen op te lossen is. Uiteindelijk zijn ze blij dat hun dochter naar De Piramide is gegaan maar in het begin waren ze enigszins bang. Dit had te maken met het beeld wat ze hadden van De Piramide. Ze wisten niet wat voor kinderen daar zouden zitten en of ze daar wel vriendinnetjes zou kunnen maken. Voor het kind is het ook een hele verandering en een verwijzing toch vaak als een tekortkoming. Daarnaast hebben ouders (in het algemeen) nog steeds het idee dat het speciaal basisonderwijs een stempel plakt op hun kind en ze willen hun kind liever niet op dit type onderwijs. Dat het kind naar een school in Gennepe kon, heeft het waarschijnlijk uiteindelijk wel makkelijker gemaakt voor de ouders. Dit geldt overigens voor meerdere ouders.

Een andere leerkracht had geen verschil gemaakt in de verwijzing van het kind. De leerling was hoe dan ook verwezen, de grens van zowel het kind als de school in de mogelijkheden was bereikt. Voor de leerkrachten was het ook moeilijk, ze wilden het kind graag op maat bedienen maar ondanks alle inspanningen hadden ze het idee dat ze tekort schoten (wat ze niet deden). De leerkrachten deden veel voor het kind maar de school moet ook zijn grenzen kennen, het is niet mogelijk om een leerling alle vakken op een eigen leerlijn te laten doen. Zowel de relatie tussen het kind en de leerkrachten en het kind en de groep was erg goed. Iedereen vond het erg dat het kind naar een andere school ging.

De doorslaggevende factor in de verwijzing was dat het kind zelf last kreeg van de leerachterstanden en daarbij dat de ontwikkeling stagneerde. De last die het kind ervoer uitte zich in verdriet, minder graag naar school gaan, motivatieproblemen, het niet controleren van het werk van haarzelf en huilen thuis.

De verwachting is dat op het moment de leerling minder compenserende factoren had gehad het eerder tot een verwijzing was gekomen. Waarschijnlijk hebben de compenserende factoren van de leerling dus gezorgd voor een latere verwijzing. De school staat echter nog volledig achter de verwijzing.

Slotopmerking

Deze leerling is ingedeeld in type III. Dit type leerling heeft op maximaal twee hoofdprobleemgebieden (gedragsproblemen / problemen in de werkhouding / problemen met betrekking tot niveau) problematiek, al dan niet in combinatie met één of meerdere persoonlijke problemen en / of problemen op school. Leerlingen in type III worden gekenmerkt door *afzonderlijke* problemen. Bij deze leerling is dat de niveauproblematiek waaruit later verdriet en frustratie voortkomen.